

Canadà: Québec, Montréal, Ottawa

12 a 22 d'agost de 2003

Introducció

Aquesta crònica és un recull de les activitats realitzades durant el viatge a l'est del Canadà, l'agost del 2003. És el segon dels relats de viatges que escric.

Ha estat escrit en part durant el mateix viatge (sobretot notes ràpides, i també alguns paràgrafs), i posteriorment hi he dedicat dues etapes continuades: la primera els dies immediatament posteriors al viatge, i la segona durant la Setmana Santa del 2004, és a dir, uns vuit mesos després d'haver tornat (fent, per tant, un esforç de memòria i de reinterpretació de les notes que havia pres). És per això, en part, que potser no està prou compensat: en alguns moments hi ha detalls molt concrets, en d'altres tot és més general. Però això d'escriure requereix temps i disciplina!

Durant el viatge he tingut un petit entrebanc operatiu: vaig començar a prendre notes amb la Palm, però em va quedar inutilitzada a mig viatge. Aleshores em vaig posar a escriure en paper, però algunes coses m'han quedat una mica incompletes.

Antecedents

El 2002 vam fer un viatge impressionant per les Rocalloses i l'oest del Canadà. Tot i quedar-nos alguna assignatura pendent important -com Vancouver, que pràcticament no coneixem- vam quedar meravellats.

El 2003 vam decidir de veure l'est del país; ja sabíem que era absolutament diferent, anàvem a veure ciutats, gent, poca natura i molta civilització. Per aquest motiu, també, hem anat pel nostre compte: sortim amb les reserves dels hotels, els bitllets d'avió, i els bitllets de trens dels grans trajectes (de Québec a Montréal i de Montréal a Ottawa) comprats (els bitllets de tren, per Internet!). La resta, guia, caminar, perdre's, caminar, preguntar, guia, amunt i avall, calor, metro, caminar, algun taxi...

I Toronto? Quan vam començar a pensar en el viatge aquesta ciutat estava en quarantena per la SARS (síndrome d'insuficiència respiratòria aguda, em sembla), i no teníem clar que s'hi permetés el turisme, ni ens volíem arriscar a haver de cancel·lar la visita quan ja la tinguéssim programada. Cal deixar una oportunitat per una altra vegada, i fer un tomb pel nord dels Estats Units, Toronto, Cascades Niàgara!

Notes generals

Els trens VIA1

Quan a la guia vaig llegir que els trens de VIA1 eren un mitjà de transport marginal i que gairebé sempre arribaven tard em va semblar una exageració. Però una mica especials ho són:

- En demanar-te els bitllets, els revisors enganxen un paper sobre el seient amb alguna marca o color que indica on baixes.
- O els trens són molt alts, o les andanes baixes.
- En alguna estació hem vist una plataforma autoelevada per ajudar a pujar i baixar a persones amb dificultats de mobilitat.
- Els bitllets són sempre nominatius.

- És força car, uns 20 cèntims de dòlar per quilòmetre.
- Ofereixen menjar i begudes a tots els passatgers.
- Tots els trens són numerats, i el número és anunciat als panells indicadors, com els vols dels avions.
- Els passatgers no s'apilen a les andanes, sinó a les sales d'espera. Hi ha "embarcament".
- La puntualitat no és gaire alta, i la velocitat tampoc (272 Km en 2h 55m, 187 Km en 1h 49m).
- Els trens són curts, i van poc plens.
- La comoditat del trajecte no és gaire alta (sotracs, moviments bruscos).
- Els empleats són molt correctes.

Riu Sant Llorenç i Jacques Cartier

Al llarg de tot el viatge ens trobarem el riu Sant Llorenç. Aquest riu neix al llac Ontario, tocant a Kingston. Després passa per Brockville (la zona anomenada "mil illes" queda entre aquestes dues poblacions), arriba a Montréal i Québec i desemboca a l'Atlàntic, al golf de Sant Llorenç.

Jacques Cartier (1491-1557) fou un explorador francès a qui se li atribueix ésser l'europèu que va descobrir el riu Sant Llorenç. Tant a Québec com, sobretot, a Montréal, les referències a aquest explorador són constants.

Organització

Sortim amb idees bastant pre-concebudes:

- Montréal és la ciutat més gran i la que ens requerirà més temps. Hi passem, doncs, dos dies sencers, a més d'una tarda i un matí (3 dies). Québec té història, però és relativament petit, i Ottawa és una capital absolutament artificial.
- Volem fer les excursions a les muntanyes Laurentides i a les Mil Illes.
- Sortim amb força informació (un parell de guies), però durant el viatge se'ns fa bastant difícil seguir-les.
- A Internet hi ha una muntanya d'informació de qualsevol ciutat, però cal saber trobar-la!
- Qualsevol viatge requereix preparació, i no hem disposat de massa temps per a fer-ho.

Fotografia

Decideixo fer el viatge únicament amb:

- EOS 10D, d'adquisició recent (comprada el juny del 2003, i fetes ben poques fotos abans del viatge, bàsicament de prova).
- 2 targetes Compact Flash, de 0,5 GB i 1 GB.
- Objectiu EOS EF 17-40 f/4 L.

No m'enduc el teleobjectiu perquè segurament caminarem força i no vull carregar pes.

No puc dir quantes fotografies vaig fer, però n'he conservat 243, gravades en JPEG d'alta qualitat d'entrada (excepte quatre o cinc que vaig deixar en RAW). Em van cabre sense problemes a les dues targetes, que van funcionar perfectament. N'he passat unes quantes a paper (encàrrec a laboratori, la impressora que tinc no és per a imprimir fotografies) i el resultat és molt bo.

L'única pega és en alguna fotografia amb contrastos elevats: que el rang dinàmic del sensor no dóna prou. Però aleshores es poden fer servir (si es fotografia RAW o amb tríode) tècniques com agafar la mateixa fotografia amb dues exposicions diferents i fer-ne una que sigui el "collage" del millor de la clara i la fosca.

Palm

Contràriament al dit l'any anterior no agafo cap teclat. Me'ls he mirat, però no em fan el pes. Vist que el dispositiu va quedar inutilitzat a mig viatge, no em sap greu.

Dimarts 12 d'agost: Barcelona-Québec

El pla de vol és Barcelona-Madrid-Toronto-Québec. 3 avions, 2 esperes a aeroports. Paciència. Sortim ben d'hora de Badalona, tenim un vol Barcelona-Madrid a primera hora del matí amb Spanair (igual que al 2002, anem amb Spanair i Air Canada). Podem facturar l'equipatge fins a Québec. L'avió s'enlaira amb retard de mitja hora, i com que és un dels vols inclosos dins del programa de puntualitat d'Spanair, ens compensen amb un vol equivalent (és a dir, un altre BCN-MAD) a fer servir durant els dos mesos següents.

L'avió cap a Toronto també surt amb retard, en aquest cas 2 hores. Matem el temps com podem, ens haurem esperat 6 hores, a Barajas, en total. Quan som dalt de l'avió demanen 2 voluntaris per baixar, perquè hi ha 2 places inutilitzades per no sé quin problema; als voluntaris els ofereixen allotjament i una indemnització de 300 EUR. Què hauria passat si no hagués sortit cap voluntari? Haurien fet un sorteig? O als 2 últims a treure les targetes d'embarcament els hauria tocat el rebre? En tot cas, això és motiu de retard extra, ja que han de localitzar i treure l'equipatge d'aquestes persones de la bodega de l'avió.

Per compensar el retard ens ofereixen gratuïtament begudes alcohòliques. Des d'aquí faig una crida a les companyies aèries: hi ha molta gent a qui això no fa ni fred ni calor. En el meu cas, no m'ha vingut mai de gust prendre alcohol a un avió; transcorreguts uns mesos, quan escric aquestes línies, penso que potser hauria hagut de demanar una ampolla de cava, ni que sigui per aplicar l'estratègia "arapahoe" ("ara, pa joér").

El viatge és llarg (8 hores), però sense incidents remarcables. Som al principi de l'avió, això ens dóna una mica més de comoditat. Ens passen 2 pel·lícules, una d'elles Batman. En algun moment la resta de passatgers mostra neguits importants: Toronto es fa servir de base per a altres destinacions, tant de Canadà com d'Estat Units, i la gent que té enllaços amb altres vols: una parella jove que viatja amb un nen d'un parell d'anys com a molt (la criatura no s'està quieta ni un moment) va a Los Angeles, i creuen que perdran el vol (tenen mitja hora per canviar d'avió, a mi també em sembla que el perdran), altres van a San Francisco. Per acabar d'adobar-ho, un poca-solta de la fila del darrera s'emociona quan arribem a Amèrica i comença a dir "ja sóc a casa" i coses semblants... però cridant. Li hauríem agraït una mica de silenci, un cop de cap ens hauria anat d'allò més bé.

Arribats a Toronto hem de passar el control d'immigració -cap problema- i recollir les maletes i introduir-les al país nosaltres mateixos; de fet l'acte es redueix a recollir-les d'una cinta transportadora, passar un parell de portes i posar-les a una altra cinta. Les maletes triguen a sortir. Acabat el tràmit de les maletes ens dirigim a la terminal de vols interiors, a través del passadís subterrani. Hi ha un control de seguretat a l'entrada de la segona terminal; els crida l'atenció el rellotge (diuen que és *heavy* i que el faci passar pels raig X), sembla que sempre hagin de trobar algun problema o objecció. Per cert, hi continua havent l'home de faccions hindús que un any abans m'havia fet desenfundar el teleobjectiu (em vaig quedar amb la seva cara, sí!... si el trobés pel carrer no el reconeixeria, però en el seu lloc de treball, precisament a l'entrada de la T2 de l'aeroport de Toronto provinent de la T1 no crec que n'hi hagi gaires que s'hi assemblin).

Arribats a la terminal, veiem una pila de gent esperant per embarcar. Pràcticament no podem seure. No hem d'esperar gaire. Estem rendits: el canvi d'horari i el cap espès i ulls ressecs degut a la pressurització i climatització dels avions comença a passar-nos factura!

Agafem el tercer -i darrer- avió del dia, i arribem a Québec just al capvespre. L'aeroport és molt petit: els visitants poden arribar al lloc de recollida d'equipatges, em sembla que hi ha 2 o 3 cintes només... i no veiem la persona que ens ha de venir a recollir. O som curts, o la gent no se sap fer trobar. Per què no

porten un cartell que digui "senyors Massip"? En fi, només hi ha una sala a l'aeroport, i no hi veiem ningú que ens hi esperi. Som dels últims a marxar, hem fet cara-d'esperar-algú-i-no-trobar-lo, si ens han vingut a buscar ho han dissimulat molt bé.

Agafem un taxi per anar a la ciutat; al pobre home li diem hotel "Centre Ville"... sí, però on del "centre de la vila"? Mirem papers... sí, el Best Western Centre-Ville, ha de mirar l'adreça, però tot entès. Curiosa pràctica: el preu del viatge de l'aeroport a la ciutat és fix: ni suplement, ni taxímetre! Deu ser la manera d'acabar amb picaresques, i donar una bona imatge: ni voltes per fer més calés -al contrari, cobraran el mateix, més val fer-ne via- ni explicacions de suplement per maleta, etc. (No he entès mai, a Barcelona, això del suplement per anar o sortir de l'aeroport!)

El que no ens ha vingut a buscar ens havia de donar, a més, els volants pels hotels. Per sort a l'hotel consta la reserva, ens tenen l'habitació preparada, a la planta baixa mateix (molt pràctic). Dos llits de mida gran, dormim còmodament.

Dimecres trucarem al corresponsal de l'agència de viatges i intentarem aclarir què ha passat.

Dimecres 13 d'agost: Québec

Ens llevem a les 7, incapaços de dormir més. Esmorzem a l'hotel, un bon bufet: ous remenats, fruita, llet amb cereals, salsitxes, bacon, crêpes, torrades, pastes. El restaurant és molt tranquil i relaxant: és força d'hora (encara no són les vuit) i hi ha poca gent, i el recinte té el sostre molt alt i s'hi sent el soroll d'una petita font interior.

En acabar preguntem a recepció si tenen caixa de seguretat, i hi deixem els passaports, part dels diners i els bitllets de tornada. També preguntem com anar al centre històric de la ciutat, i ens fan un croquis. Entre deu minuts i un quart a peu, ens diuen. Finalment, contractem una excursió per anar a veure les cascades Montmorency i a la basílica de Santa Anna de Beaupré, l'endemà a la tarda.

Porta de Sant Joan

Comencem a caminar, però en la direcció equivocada. Quan ens n'adonem -el mapa no quadra gens ni mica amb els carrers que ens trobem - girem cua, i pugem per uns carrers que fan força pendent; a mig camí hi ha unes escales, i fins i tot la possibilitat d'agafar un ascensor gratuït -al qual s'entra per un bar- per a salvar aquest desnivell. Un cop a dalt faig la primera foto del viatge, l'esplanada que hem deixat enrera, amb un tros d'universitat a la dreta i l'hotel més al fons, a l'esquerra. Seguim pujant per uns carrers amb habitatges bastant humils, i arribem al carrer de Sant Joan, que ens porta a la porta homònima. Segona fotografia del viatge, i un passant volant se'm queda mirant la càmera. Confio que no sigui un presagi i

a algun(a) canadenc(a) acabi agradant-li més del compte!

Amb la guia a la mà ens arribem al convent de les Agustines. Passem pel Hospital Dieu, el primer de Nord-Amèrica. En una cantonada veiem pintures amb escenes de vida hospitalària a les parets. Entrem al convent i expliquem que volem veure el museu. Ens assabentem que està tancat per obres, però s'ofereixen a ensenyar-nos el que puguin. No gosem dir que no, i una monja que ens fa de guia i ens porta cap a l'església, passant per dins de l'hospital! Després ens arribem a una espècie de magatzem -bé, una mica més ben posat que en un magatzem, però tampoc massa- on hi ha mobles antics, bancs de pregària, motlles de candela, però també màquines de cosir i altres estris casolans. També veiem un racó que va fer-se servir de refugi en èpoques de guerra, i bombes recollides al mateix jardí del convent.

Hôtel de Dieu (Hospital) (Québec)

Li agraïm a la bona dona el temps que ens ha dedicat, i li fem un donatiu (no ens ha cobrat res per

l'entrada). Ens indica una ruta alternativa per anar cap al centre de la ciutat, una espècie de passeig de circumval·lació -a prop del port fluvial, a la banda del riu Sant Carles (la part històrica de Québec és a la confluència de dos rius, el Sant Carles i el Sant Llorenç). Passem per l'oficina de correus, i ens trobem el monstruós Château Fontenac i enfilem cap al passeig dels governadors.

Château Fontenac (Québec)

Còmodament asseguts sota una glorieta, i després de comprar una ampolla d'aigua, truquem al corresponsal canadenc de l'agència de viatges. Ens atén una noia en castellà, li ho agraïm, ens és força més fàcil fer-nos entendre que en anglès. Els sistemes informàtics no funcionen i no troben l'expedient. Ens trucaran a l'hotel, però ens demanen si podem enviar-li per fax el voucher que portem. Reculem fins l'oficina de correus, i sortosament podem enviar-los el fax. No podem fer res més, ara per ara.

Entre el canvi d'horari i l'embolic dels vals per als hotels estem una mica atabalats, i ens costa agafar el ritme, no sabem ben bé què estem fent, on anar. Entrem al Château Fontenac per a passejar una mica, però realment hi ha poc a veure. Una mica d'enveja sí que en tenim.

Ens decidim a anar cap a les muralles i el parlament provincial. Hi donem una volta i després reculem per a dinar, a una pizzeria del carrer Sant Lluís. A aquest carrer ens adonem que hi ha moltes plantes als balcons. Ens ofereixen de dinar a fora, a un pati (badiu, en diríem a Badalona), però ens quedem a dins, al costat de la finestra que dona al mateix carrer, i amb el forn de llenya a prop.

Québec

Desfilada al passeig dels governadors (Québec)

En acabat ens n'anem a veure les muralles, la ciutadella i a fer un tomb pel parc camps de batalla, i tornem pel passeig dels governadors tot vorejant el riu Sant Llorenç. En arribar al passeig trobem un acte folclòric (una desfilada amb soldats vestits d'època) que s'acaba. Ens asseiem una mica a la Plaça d'Armes (al matí hi havíem passat però no l'havíem identificat), que té una font central i és especialment ombrívola.

Ens arribem a la basílica-catedral de Notre Dame. Sobre l'altar hi ha una espècie de mitja corona gegant, suportada per sis àngels idèntics (que ens apressem a anomenar sixtillins) d'estètica barroca i, pel nostre gust, força lleig; i sí, fem força conya irreverent amb els sixtillins. A l'interior de la basílica fan un espectacle de llum i so, però no ens hi quedem. En sortir donem un tomb per un petit mercat de peces d'artesanía, joguines i decoració, tot fet a mà. Només badem. Ens asseiem un moment a un restaurant, per prendre una mica d'aigua i ens miren malament... són les cinc de la tarda, però hi ha qui s'atipa de valent (dinen? sopen? No ho sé!)

Catedral Notre Dame (Québec)

Mural amb prohoms ciutat (Québec)

Per acabar el dia anem fins a la part baixa de la vila. Baixem un munt d'escales per arribar-hi (part del "vell Québec" és damunt d'un turó, i una altra part és a baix, a nivell dels rius; hi ha un funicular essencialment turístic a que ajuda a salvar el desnivell). És ple de botigues en ferotge competència amb els restaurants per a fer-se veure i atraure la clientela, però tot bastant ben posat. Veiem un mural immens, on estan retratats tots els personatges històrics de la ciutat; també

passem per la Place Royale. No entrem a l'església.

Québec

Tornem cap a l'hotel. Pel camí comprem uns sandvitxos i una mica de fruita (unes quantes cireres i un parell de pomes!), serà el nostre sopar. En arribar a l'hotel trobem un missatge al contestador: l'agència de viatges ha trobat l'expedient; només ens falten els vals per als hotels, demà demanarem que ens els envïin a l'hotel.

Fem una visita a la piscina (a la mateixa planta baixa, només hem de traspasar el vestíbul de l'hotel). Hi ha un jacuzzi, que fem servir, altament relaxant. Després sopem a l'habitació mateix i ens posem a dormir.

Dijous 14 d'agost: Québec

Esmorzem a un bar prop de l'hotel. Demanem una truita i dues torrades. La truita està molt ben feta, ni massa cuita ni massa crua (per què als restaurants no pregunten mai com vols la truita, si molt o poc feta?).

Tenim intenció d'anar fins a l'estació, a recollir els bitllets de tren (els tenim comprats per Internet i pagats, però cal recollir-los... com les entrades comprades pel Serviticket, vaja!). Pel camí ens aturem a l'església de Sant Roc. En sortir truquem a l'agència de viatges, i reclamem els vals per als hotels. Aprofitem per inspeccionar una mica l'estació del tren... i veritablement el transport de persones per ferrocarril no és el fort d'aquest país: només hi ha anunciats trens cap a Montréal, un o dos cada hora. Res més. Això explica que a l'estació no hi hagi massa activitat, precisament. En tot cas, estudiem què haurem de fer l'endemà. No tenim cap problema en recollir els bitllets, prèvia presentació d'un document d'identitat.

Font davant estació de tren

Davant de l'estació hi ha una font moderna i eminentment decorativa, i ens hi entretenim una estona fent quatre fotografies. Després anem cap al Museu de les Civilitzacions. D'entrada anàvem a desfer el camí fet i anar pel mateix lloc del dia abans... però una segona inspecció ens fa adonar-nos que podem anar per la Charest Est, i després agafar el carrer Saint Paul... i a més ens estalviem la pujada! La ruta ens agrada; si bé la Charest és una avinguda ample sense cap atractiu, el carrer Saint Paul és ple de botigues petites d'artesanía, pintura i altres arts.

Al museu de les civilitzacions hi ha diverses exposicions, essencialment:

- Edat mitjana: didàctica exposició sobre l'edat mitjana europea, amb peces amb pecesprovinents de tot Europa (majoritàriament França). Tracta tots els aspectes socials i culturals d'aquest període de la civilització: religió, castells, ciutats, comerç, música.
- La pell humana, patrocinada per L'Oréal. És interessant el muntatge: el recorregut és laberíntic, per aprofitar l'espai, i està delimitat bàsicament per cortines o llençols blancs, no sempre de verticalitat absoluta, que marquen el camí.
- Blaus. Una mica banal, recull la presència del color blau en el món.
- Un racó perquè nens juguïn a pesar peixos. Els peixos són de plàstic, i estan dins d'aigua.
- Meteorologia
- L'orquestra i els seus instruments. Hi ha un muntatge en què pots interactuar amb els diferents grups d'instruments, fent de director.

Dinem al mateix museu, hi ha un menú prou arreglat (tot i que no és cap gran cosa). Després de dinar tornem cap a l'hotel, pel mateix carrer Saint Paul.

Ens recullen puntualment amb un autocar (on només hi som nosaltres) per anar a les Catarates Montmorency i la basílica de Santa Anna de Beaupré. Canviem d'automòbil, pugem a un vehicle de set o vuit places, i recollim una família de Detroit (un home gran amb dues filles també adultes). Fem una primera parada a "Chez Marie", un lloc ple de turistes que mengen llesques de pa untades amb una espècie de melmelada de blada o auró (en francès *érable*, en anglès *maple*, en castellà *arce*, és l'arbre "nacional" de Canadà, la fulla del qual apareix a la bandera). Posem cara de pomes agres, això de començar l'excursió amb una visita comercial no ens fa el pes. L'home ens explica que és una parada típica... No prenem res.

Basílica Santa Anna de Beaupré

Continuem el camí per l'autopista. El guia xerra i xerra (de fet, com que parla a través de micròfon, hauria de dir que crida i crida... i em costa seguir-lo, desconnecto). Fem una segona parada, al taller i botiga de la filla del decorador de la basílica. "Així entendreu millor el treball de decoració fet a Sainte Anne", ens diu el guia. Tant el pare -ja mort- com la filla fan servir la tècnica de treballar el coure amb relleu. A la botiga hi ha peces maques, s'ha de reconèixer. La dona ens fa una demostració de com treballa.

Arribem a la Basílica. En aquest moment torna la família americana a Québec (demà llogaran un cotxe i faran el trajecte pel seu compte, sembla que s'hagin apuntat només per conèixer la ruta!) i que tornarà d'aquí a una hora. No ens fa massa gràcia (realment tornarà? Sembla una mica ximple...) però tampoc tenim gens de ganes de discutir!

La tarda és esplèndida, i el blau del cel fa ressaltar encara més la pedra de l'edifici. Em sembla haver llegit que és la basílica més gran de Nord-Amèrica (però no ho digueu massa fort), i m'ho crec! És realment impressionant. La volta de la nau principal és molt treballada, amb mosaics que relaten la vida i martiri de Santa Anna. Tenim temps per a veure-la amb calma, baixem a la cripta (consulto al cap d'uns dies Internet, és la Capella de la Immaculada Concepció i en diuen "pis inferior" i, de fet, és pràcticament arran del carrer); hi ha una celebració, o sigui que hi passem molt discretament; no veiem la rèplica de la Pietat de Michelangelo (la de Sant Pere de Roma). Les dues naus són immenses.

Al costat de la Basílica hi ha una via de tren, sense tanques de protecció, que fan servir per a transport de mercaderies (fusta, bàsicament), i al davant una font també dedicada a Santa Anna.

Basílica Santa Anna de Beaupré

Transcorreguda l'hora anem a trobar el conductor, que ja ens espera (retiro les sospites... i respiro!). Ens fa saber que hi ha hagut una apagada de llum molt important (el *blockout* que ha afectat les grans ciutats de l'est d'Amèrica: Toronto, New York, Boston i alguna altra...) De fet veiem uns cables enormes de transport d'electricitat que aprofiten l'Illa d'Orléans per saltar el riu Sant Llorenç i anar cap als Estats Units. Canadà és exportadora d'electricitat (aquest país té aigua, molta aigua; és el país amb més reserves d'aigua dolça del món).

Cascades Montmorency

Tornem per una carretera paral·lela a l'autopista. El guia ha de fer marxa enrere dues vegades perquè hi ha obres (els cartells ho indiquen clarament, però no en fa cas... una mica ximple ho és, eh?). Veiem tot de cases més o menys arreglades, la majoria de temporada.

Arribem a les cascades Montmorency. Per aquí les venen com que "són una vegada i mitja més altes que les del Niàgara"; crec que, sincerament, tenen enveja perquè no són tan conegudes. Aquesta cascada és del riu homònim, poc abans de desembocar al Sant Llorenç. Travessem el pont a peu i m'adono que a la part de dalt de la

cascada hi ha una corda flotant que va de punta a punta del riu (similar a les que hi ha a les piscines per delimitar els carrers), òbviament per a prevenir que, si per accident algú ha caigut al riu més amunt, pugui agafar-se abans de caure els 84 metres de desnivell.

A la riba esquerra (encarats al Sant Llorenç) fem una bona passejada i baixem un tros per l'escala que t'apropa a la part de baix, tot una mica contra rellotge, perquè el guia ens espera (per què ens ha donat mitja hora, només?). En tornar al cotxe anem a veure les cascades, però des de la part de baix. També hi ha algunes fotografies del salt d'aigua gelat a l'hivern!

Pont a l'Illa d'Orléans

La darrera visita del dia és una volta per l'Illa d'Orléans, plena de cases d'estiueig força maques. El guia ens parla d'uns 240.000 EUR per casa, terreny inclòs, per tant relativament assequible. Tota l'illa ve a ser una gran urbanització, molt tranquil·la.

Cascades Montmorency

En arribar a l'hotel hem rebut els papers de l'agència; els de l'hotel ja es queden el que necessiten. Fem la sessió de piscina-jacuzzi (és l'última del viatge, no en trobarem a cap altre hotel), i després sortim a sopar. Ens instal·lem a una pizzeria, sense vidre a l'aparador (és a dir, sentim el soroll del carrer). Demanem una pizza i un sandvitx amb amanida. La pizza és mitjana (13 polzades de diàmetre), sort que la pasta és molt prima i passa bé. No ens acabem l'amanida.

Divendres 15 d'agost: Québec-Montréal

Ens llevem molt d'hora, a quarts de 7. Ens rentem la cara, arreglem les maletes, mengem 1 poma que ens havia quedat de dos dies abans, ens des-registrem i demanem un taxi per anar a l'estació. Ens fan facturar les maletes, com si anéssim amb avió. L'home ens engega una parrafada que no entenem, i li ho fem repetir; ara més a poc a poc, ens diu que a Montréal haurem de recollir les maletes a la segona planta.

El tren és molt modern, i no té espai a l'interior per a les maletes (només per a bosses de mà, a sota el seient). Ens reben amb un cafè, i al cap d'una estona ens pregunten què volem per esmorzar (hem agafat bitllets de primera classe; la diferència de preu no era massa elevada, i ara tenim esmorzar ja pagat): amanida de fruita, crêpes o truita amb verdures. En demanem un de cada, i acabem compartint-lo (van acompanyats d'una mica de meló i pinya d'entrant). Més cafè.

En el viatge aprofitem per telefonar (felicitar Assumptes) i de pas comunicar que tot va bé (portem un telèfon mòbil GSM tribanda, que ja hem fet servir per a parlar amb l'agència de viatges un parell de vegades).

La recollida de les maletes no ens comporta cap problema. Ens expliquen on anar, i trobem de seguida el nostre equipatge. Amb aquestes coses no les tens mai totes... de fet veiem molta fent l'operació inversa és a dir, facturant el seu equipatge.

Agafem un taxi per anar a l'hotel. L'home és bastant poc servicial, no baixa a treure'ns les maletes ("It's open"). No sé si s'ha ofès perquè li he preguntat si sabia on era l'hotel, o perquè ha fet algun comentari que no hem acabat d'entendre i no li hem contestat.

En entrar a l'hotel ens diuen que no els consta la reserva... bufa, anem bé! Els ensenyaem els papers (sort que vam insistir que ens els fessin arribar!) i una de les noies que ens atén -en un més que acceptable espanyol- ens diu que no ens preocupem, que podem deixar les maletes i a partir de les 3 ja tindran l'habitació a punt, que ara no la tenen. En ensenyar el passaport la seva companya fa un bót, "ui, que

pasaporte más bonito". La noia és espanyola, i li fa il·lusió veure passaports del mateix país.

Deixem les maletes -ens donen dos rebuts, ben fet- i sortim mig fets pols a donar voltes per Montréal. Caminem una mica fins que trobem el punt d'informació turística. Aquí un xicot ens treu una espècie de tríptic "Montréal beautiful, exciting, friendly" i ens marca al mapa tot el que podem fer: museus, esglésies, passeigs, rutes amb bicicleta, parcs, etc. Llàstima que ho explica massa de pressa, no ens recordarem de tot!

*Jardí botànic
(Montréal)*

Sortim en direcció a l'hotel (que, per cert, és força ben situat, al carrer Peel a tocar amb Sherbrooke), i ens fem a una espècie de galeries, que també porten a l'entrada del metro, pel mateix carrer Peel. Intentem comprar una targeta turística de 3 dies, però l'home de la taquilla no en té, i no l'acabem d'entendre. Ho deixem per inútil i anem a dinar. Sense sortir al carrer trobem una espècie de supermercat del "fast food": tot de botigues de menjar cuinat que comparteixen infraestructura -les taules per menjar són les mateixes per a tothom- tria i remena, pots menjar oriental, peix, carn, verdura, fruita... tot de paradetes diferents. Res de requisits culinaris, això ho tenim clar.

En acabar, i fins que no tinguem les habitacions, anem a fer un tomb al jardí botànic, al costat de les instal·lacions olímpiques. Agafem el metro (la distància ara és d'uns quants quilòmetres), ara sí que entenem l'home: ell no té targetes, ens deixa passar perquè travessem tot el vestíbul i en comprem a la taquilla de l'altra punta de l'estació. Ens expliquen com funciona: la targeta té marcats tots els dies amb una pel·lícula a sobre, similar a la que es fa servir en alguns jocs d'atzar per ocultar el premi. Quan la compres rasquen els tres dies que la podràs fer servir, i l'has d'ensenyar a la taquilla. El metro no té gaire particularitats: combois amb rodes pneumàtiques, com a París (es nota l'ascendència francesa de la ciutat!) i relativament poques escales mecàniques. Hi ha quatre línies i realment ens en farem un tip.

*Jardí botànic
(Montréal)*

Jardí botànic (Montréal)

Baixem a la parada Pie-IX i enfilem cap al jardí botànic. Comprem entrades també per visitar les instal·lacions olímpiques (hem passat pel costat de l'estadi olímpic, ja hem vist la impressionant torre inclinada), excepte el Biodôme, i comencem a passejar pel jardí. La part més curiosa són figures animals (elefants, girafes) grans fetes amb branques seques. Aprofitem les ombres per seure una mica i enviar algun SMS; fa una tarda especialment calorosa, el parc és molt gran i ens cansem. No hem agafat entrada per l'insectàrium, per la qual cosa no el visitem. Un esquirol

murri se'ns queda una estona quiet i mirant-nos, com si sabés que li fem una fotografia.

En acabar anem cap a les instal·lacions olímpiques. Llegim a la guia que encara les estan pagant ara! La torre fa la doble funció de mirador i de suport de la coberta de l'estadi, ja que de la mateixa surten gruixuts cables que aguanten les diverses peces que tapen l'estadi. La cobertura i la torre es van acabar 11 anys després dels Jocs Olímpics i és retràctil, tot i que no és clar que acabi de funcionar correctament.

Comencem passejant per l'exterior, de fet pràcticament donem la volta a l'estadi per arribar al peu de la torre. El conjunt és una estructura impressionant. La torre, lleigeix amb posterioritat, s'aguanta perquè la part soterrada pesa molt més que la part elevada,

*Esquirol al jardí
botànic (Montréal)*

de manera que el centre de gravetat queda molt a prop de terra.

*Torre inclinada estadi olímpic
(Montréal)*

Una espècie de funicular que "grimpa" per la torre porta al mirador. Des de dalt veiem l'antic velòdrom (també cobert, ara és el Biodôme), que mirat de sobre sembla un escarabat o una tortuga, el mateix estadi i les piscines al peu de la torre, així com la famosa vila olímpica escalada i tota la ciutat. Un cop a terra una altra vegada entrem a

Biodôme, antic velòdrom (Montréal)

les piscines. Hi ha dues o tres zones: piscina de salts, piscina de natació i una piscina per a nens petits, si no recordo malament. Al sostre, dues grans claraboies deixen entrar força llum natural.

Estadi olímpic (Montréal)

En sortir ens arribem al Biodôme, tot i que no tenim entrada. De fet donem un cop d'ull al vestíbul, i a la botiga. Per un d'aquells casuals, hi trobem una granota que fa rec-rec, com la que vam comprar per la Rut el 1998 a Fao Schwartz, a New York. En comprem una sense pensar-nos-hi gens ni mica. També hi compro una samarreta amb un dibuix abstracte, que bé pot passar per original dels pobles primers pobladors d'Amèrica.

Tornem al metro, aquesta vegada a l'estació de Viau, per anar a l'hotel. Recuperem les maletes, ocupem l'habitació i sortim a sopar. Anem a un restaurant al mateix carrer Peel, una mica més cap al

centre financer. Compensem el dinar i sopem bé; no recordo tot el menú, però vam menjar un salmó al forn molt tendre i ben cuit, per a llepar-s'hi els dits, i també una mica de pasta.

Dissabte 16 d'agost: Montréal

Esmorzem a les mateixes galeries comercials on vam dinar divendres. Trobem un lloc (cafè) amb pastes, suc de taronja, cafè.

En acabat enfilem cap a la plaça Ville Marie, l'origen de la famosa ciutat subterrània de Montréal. Ens hi fiquem i, d'entrada, no ens fa ni pujar ni baixar. Més tard, però, ens agradarà: descobrim un mercat on fan menjars (intentarem esmorzar-hi altres dies), i també veiem els accessos als edificis (un banc, per exemple). A l'hivern, quan a fora està tot nevat, es pot accedir a molts edificis (hotels, oficines, etc.) sense sortir al carrer; està tot connectat amb la xarxa de metro.

Catedral Notre Dame (Montréal)

Un cop hi hem fet un tomb agafem el metro i anem cap a la Plaça d'Armes. Estan fent obres al voltant de l'estació de metro, i fa força pena. Entrem a un hotel per anar al lavabo; tot un concepte estrany d'hotel, els hostes esmorzen pràcticament a tocar del vestíbul. Mentre espero el personal em pregunta si necessito res... "Només espero, gràcies". M'he sentit una mica incòmode, l'espai era molt petit i no es podia passar desapercebut.

*Capella Sagrat Cor, a la
catedral (Montréal)*

Quan arribem a la Plaça ens trobem la Catedral de Notre Dame, que cataloguen com una de les més maques de Nord-Amèrica. L'interior és tot amb tons blavosos, realment original. Traiem el cap a la capella del Sagrat Cor, que s'hi accedeix des de la mateixa nau de la Catedral, i encara ens agrada més: extraordinàriament lluminosa, amb tots els acabats de fusta, i molt acollidora. A la catedral també fan espectacles de llum i so.

*Màscara comprada a
Montréal*

En sortir enfilem cap a la plaça Jacques Cartier, el centre de la vida popular de Montréal. Pel camí entrem a una botiga (L'Empreinte Coopérative, al 272 del carrer St. Paul Est), on veig unes màscares que m'agraden: són de la ceramista Jacinthe Bruneau, amb incrustacions metàl·liques, s'aguanten amb un peu. Mirem l'horari, tanquen tard (a les 9 o les 10 del vespre), o sigui que podem tornar més tard i comprar-ne una. També entrem al mercat del Bonsecours -suposo que antigament va ser un mercat "tradicional", amb productes frescos d'alimentació, però ara només té productes d'art, joies i bijuteria, artesanía, parament per a la llar. També entrem a la mateixa capella de Notre-Dame de Bonsecours. La plaça Jacques Cartier no ens emociona especialment: sí, és gran, però no hi ha ni massa gent ni massa activitat.

Ens arribem al Champ de Mars, passem per davant de l'ajuntament i el palau de justícia; desfem part del camí i anem fins a la Torre del Rellotge, situada a una punta del port vell, però està tancada, ens quedem amb les ganes de pujar-hi.

Tornem cap al Champ de Mars. Pel camí ens parem a dinar, a un restaurant als voltants de la plaça Jacques Cartier; dinem a fora, ja que el restaurant ocupa un tros del carrer. Després de dinar caminem fins l'estació de metro del Champ de Mars. Donem unes quantes voltes pels túnels fins a trobar-la... i és que l'entrada de l'estació és a l'exterior, per entrar-hi hem de sortir, però per trobar aquesta entrada hem de caminar un tros sota terra. Anem amb metro fins al parc Jean-Drapeau, que està format per dues illes: l'illa de Santa Helena i l'illa de Notre Dame, al riu Sant Llorenç. En aquestes illes va ubicar-se l'exposició universal del 1967.

Biosphere (Montréal)

Stabile de Calder (Montréal)

El metro ens deixa a l'illa de Santa Helena, molt a prop del que ara és anomenat Biosfera. Aquest edifici fou el pavelló dels Estats Units a l'exposició i és molt conegut: una cúpula metàl·lica gegant -tres quartes parts d'una esfera, més o menys-, feta de peces triangulars.

Fem una gran volta per tot el parc: anem fins al pont Jacques Cartier, al costat del qual hi ha un antic fort (ens ha decebut, no veiem que hi hagi res interessant per visitar), i després anem cap a l'altra punta on veiem un stable de Calder, anomenat Home, que l'artista va fer amb motiu de la mateixa Exposició Universal. Pel camí trobem tot

de camions i operaris que estan desmuntant un escenari de gran concert, i alguns llocs no estan accessibles.

Tornant cap a la Biosfera trobem un petit parc aquàtic per a criatures: un recinte amb aigua i uns quants sortidors on els nens es banyen i refresquen. Entrem a la Biosfera: ara hi ha un parell d'exposicions sobre la vida i l'aigua, però tampoc és gran cosa. Crec que podrien aprofitar una mica millor un espai com aquest. Ens asseiem a la cafeteria i descansem.

Stabile de Calder (Montréal)

Al cap d'uns dies, mirant el mapa que ens han donat al centre d'informació turística, m'adono que hi ha un pont per anar amb bicicleta des del port vell fins a les dues illes. Fa temps que no vaig amb bicicleta,

però m'ho apunto per una altra vegada!

Stabile de Calder (Montréal)

No visitem l'illa de Notre Dame, on hi ha el circuit Gilles-Villeneuve de Fórmula 1 (que, de fet, envolta pràcticament tota l'illa), el famós i espectacular Casino de Montréal (que és a l'interior del circuit), i el canal olímpic. Al cap d'una estona agafem el metro de nou per donar un tomb pel port vell.

Exposició Mosaïcures (Montréal)

Montréal ha reconvertit pràcticament tot el port vell en zona de lleure. Passegem per diverses zones de bars, fins que ens topem -sense haver-ho previst- amb l'extraordinària exposició Mosaïcures: són un munt (més de cinquanta) composicions fetes amb flors i herbes fetes per ciutats d'arreu del món: des de campanes per la pau d'Hiroshima fins a la salamandra del Parc Güell (ho sento, no em dóna la gana d'escriure Park) de Barcelona. Hi entrem, i passem una molt bona estona descobrint "art floral": totes aquestes escultures semblen fetes sobre una base estructural sòlida (fustes, ferros, etc.) recoberta d'un compost que permeti a les flors viure dies i dies. Quan acabo aquest relat llegeixo a Internet que l'exposició ha durat del 20 de juny al 6 d'octubre, i ha estat visitada per més de 750.000 persones. Ja s'havia fet una exposició similar l'any 2000, també a Montréal, però no sembla que, si se'n fan més, hagin de ser precisament a aquesta ciutat. No trobo informació sobre futures

Exposició Mosaïcures (Montréal)

edicions.

Abans de sopar anem a la botiga i compro la màscara. Me l'emboliquen realment bé, serà difícil que es trenqui. Sopem a prop de la plaça Jacques Cartier, a un restaurant turístic: donen marisc (mitja llagosta, em sembla) i un entrant per un preu fix, tot inclòs (fins i tot el servei). És un lloc immens, una mica industrial, però ens hi fem.

Exposició Mosaïcures (Montréal)

Quan sortim fem un tomb per la plaça Jacques Cartier. Ara sí que hi ha un ambient impressionant: jocs malabars, parades a terra d'artesans, pintors, etc., i una gentada de por. Hi passem bastant ràpid, però, i enfilem cap al metro per anar a dormir.

Exposició Mosaïcures (Montréal)

Diumenge 17 d'agost: Montréal

Esmorzem de nou a la ciutat subterrània. Volíem fer-ho a un dels mercats que hi ha, però està tancat (és diumenge, i anem massa d'hora).

Anem cap a l'oficina d'informació turística per anar d'excursió cap a les muntanyes Laurentides. Pugem a un autocar, ple com un ou, i amb gent de diversa edat. El xofer condueix i xerra alhora (de fet no calla en tot el viatge!), repetint sempre en anglès i francès les explicacions.

La primera parada és al Lac des Sables, a Santa Àgata dels Monts. Esperem una estona que arribi el vaixell (Alouette VI), i fem un tomb d'una hora per tot el llac. Les ribes estan plenes de cases i mansions.

El llac és aprofitat també per activitats esportives aquàtiques (esquí nàutic, vela, etc).

Llac des sables

Tornem a pujar a l'autocar i anem a dinar a un hotel ("Le Chantecler"), a la mateixa riba del llac, al poble de Santa Adela. És un bufet "industrial": un menjador extraordinàriament gran, amb tot de gent endrapant. M'he sentit una mica "imerso", hem menjat força i raonablement bé.

A la sortida engego la Palm i veig que està totalment descalibrada: en tocar un punt de la pantalla reacciona com si en toqués un altre. No aconsegueixo engegar el calibrador (perquè no puc activar l'opció), i només puc fer un "reset" suau. Si faig un reset dur perdre informació, i per això decideixo deixar-ho córrer i continuar prenent

notes en paper.

Pugem de nou a l'autocar, per dirigir-nos cap a Sant Saveur, un poble turístic. Donem un tomb pel centre del poble -ple de botigues- i caminem fins a un petit llac que queda al peu d'unes instal·lacions d'esquí. A l'altra riba se sent força soroll d'activitats a l'aire lliure, com si hi hagués una festa.

De retorn a Montréal entrem a la basílica Maria Reina del Món, que és una rèplica (en petit) de la basílica de Sant Pere del Vaticà. Hi estan dient una missa, per la qual cosa som el més discrets possible. Em crida l'atenció el fet que hi ha feligresos que segueixen la celebració des del final de l'església, i no és petita, precisament; l'altar queda molt lluny; les dimensions de la basílica fan pensar que hi ha molt poca gent, però és que aquesta està molt dispersa.

Sant Saveur

*Catedral Maria reina del món
(Montréal)*

En acabat ens fem una bona estona a la ciutat subterrània. És fàcil desorientar-s'hi, ja que és un continu de passadissos, accessos a metro, galeries i accessos als edificis. Sortim pel Centre promotor del Comerç Mundial i anem caminant fins la Plaça de les Arts, on hi ha el Museu d'Art Contemporani, que no visitem, i una font on algú es remulla els peus; enfilem cap al barri xinès que, dit sigui de pas, tampoc té massa atractius.

Anem caminant fins la Plaça Jacques Cartier, on ens asseiem per sopar a un restaurant que ocupa una tarima, a l'esquerra de la plaça (mirant el riu). Triguem força a servir-nos, la cambrera se'ns disculpa un parell de vegades. Som conscients de ser el "turista arquetipus"

que gasta on ho fa tothom, però ens ha vingut de gust sopar a la plaça mateix, contemplant l'enrenou del voltant.

En acabat de sopar anem fins a la Plaça d'Armes per agafar el metro i tornar a l'hotel. Pel camí veiem la Basílica de Notre Dame il·luminada.

Dilluns 18 d'agost: Montréal-Ottawa

Esmorzem al "mercat" de la ciutat subterrània: magdalena, suc de taronja i cafè.

Ens arribem a l'Oratori de Sant Josep, al Mont Royal (que dona nom a la ciutat). Agafem un taxi per pujar (i sort, a peu hauria estat una hora llarga, i la calor és forta; hi ha un metro relativament a prop, l'estació "Côte des Neiges", però tot i així queda a 1 Km de l'Oratori, segons el mapa). De fet és el primer taxi que agafem, fora dels de trasllat des d'aeroports o estacions. El xofer ens deixa al peu de l'entrada inferior de la construcció, ens hem estalviat el centenar llarg d'escales que hi menen. Alguns pelegrins les pugen de

genolls, resant; de fet hi ha uns graons de fusta -en comptes dels de ciment- especialment reservats per a aquesta gent.

Hi ha una ruta muntada per visitar tot el complex. Comencem per la part inferior -la cripta, força gran, l'escultura de Sant Josep amb pler de candeles devotes, i piles de bastons i aparell ortopèdics de pelegrins que agraeixen a Sant Josep la seva curació. Anem pujant, ara ja amb escales automàtiques; més amunt trobem la cripta, una terrassa i també la sortida als jardins on hi ha les estacions del Via Crucis en escultura. El recorregut és una mica tortuós, amb pujades, baixades i escales. Al final hi ha una font i una bassa.

Oratori de Sant Josep (Montréal)

De nou a l'interior entrem al museu del Pare André. Aquest religiós va construir una primera capella, a la qual van anar venint diversos devots i feligresos. Amb els anys, amb els donatius va aconseguir-se construir l'Oratori actual, que es començà l'any 1924 i que fou acabat el 1967.

Oratori de Sant Josep (Montréal)

També accedim a l'exposició de pessebres. Entrada gratuïta... però no tant (donatiu voluntari). Una mica "despistats" hi fem un donatiu generós -més del que s'esperava la noia-, 10 dòlars canadencs per cap. A l'interior hi ha un parell de centenars de pessebres de tot el món; els més exòtics acostumen a ser els de països africans i asiàtics. Algun d'aquests me l'hauria endut, i amb preferència sobre alguns que monetàriament han de tenir un valor important (n'hi havia un fet amb porcellana Lladró, força gran, no vull pensar què en farien pagar; de fet sempre he pensat que el nom d'aquesta casa reflecteix els preus.)

Acabem entrant a la basílica. És molt alta, força lluminosa, però em decep una mica. Des de la basílica sortim a veure la capella original -extraordinàriament petita i, que em perdonin els devots i els montrealesos, lletja. A sobre de l'església original hi ha l'habitació del Pare André, molt austera: un llit, una pica i un escriptori.

Acabada la visita a l'Oratori ens dirigim cap a l'entrada, aquesta vegada sí per les escales (és a dir, les baixem, a peu). Aprofitem per fer un parell de fotografies des de l'entrada. A l'ombra -el sol és força insuportable- decidim arribar-nos al Biodôme.

Agafem un segon taxi -en aquesta ciutat els taxis poden ésser aturats al carrer... ho fem i forcem una maniobra un pèl brusca; el taxista se'ns enfada una mica. L'home ens indica que passarem pel boulevard Sant Josep, hi estem d'acord (tot i no tenir ni idea de si és una bona ruta!) Aquest carrer és ple de cases unifamiliars, el trajecte és agradable. Hi ha força semàfors, i ens parem a uns quants. Ens costa uns 15 o 20 dòlars canadencs, una quantitat força respectable (entre 9 i 12 euros).

Compren les entrades, passem pel servei i decidim dinar al mateix biodôme: una amanida i una hamburguesa amb beixamel, una mica carregosa però passable, acompanyat d'una cola, a un preu raonable.

Ja dins del Biodôme hi ha 4 zones diferents: la zona de bosc tropical, amb molta humitat i diversos animals (com el caimà o gripaus). El bosc laurentinià, la zona marina (hi ha diversos aquaris, un d'ells com un pany de paret amb peixos força grans a dins, i també foques o morses), i la zona àrtica (amb uns quants pingüins tancats a una zona amb gel). També hi ha una zona oberta amb aus (que et passen volant pel costat), i un estany amb peixos de diversos tipus. En general hi ha molta gent, moltes criatures, una mica incòmode en alguns moments.

Caimà al Biodôme (Montréal)

En sortir anem cap a l'estació de metro; aquesta vegada hem de comprar el bitllet (la targeta multiviatge

ja no és vàlida!). Et donen el bitllet i l'has de dipositar en una espècie de guardiola, i aleshores el taquiller t'obre la porta. És a dir, al metro de Montreal no hi ha revisors, és impossible demostrar que has comprat el bitllet perquè no te'l quedes! Per a correspondència amb autobusos un cop dins de l'estació en què entres al metro pitges un botó a un expenedor de bitllets... que et dona un "comprovant" que et permet agafar l'autobús. Tot plegat molt poc integrat, si em permeten la crítica. La "integració tarifària" (ATM) no és cap meravella, però em sembla força més operativa.

Granota al Biodôme (Montréal)

Al cap d'un quart d'hora donem una volta pels voltants de l'hotel (carrers Sherbrooke, Montagne, Mackay) fins a l'hora de recollir les maletes i anar cap a Ottawa: entrem a unes quantes botigues, passem per davant de l'església de Sant Andreu i Sant Pau (no hi entrem, és tancada). Recollim les maletes a l'hotel (hem d'ajudar el conserge a identificar-les... estan massa ben col·locades) i prenem un taxi fins a l'estació. No veiem clar on hem de facturar les maletes i ho preguntem: per a anar a Ottawa no cal, ja que el tren és més antic i les maletes pugen (el viatger les puja) al vagó. Doncs ens asseiem al costat de l'entrada a la via, a esperar.

Miro de comprar una llibreteta (a un "megastore" informàtico-paperer que ja havíem vist dissabte), però no en trobo cap que em faci el pes. L'única que m'agrada va en paquets de 3 o 4, i amb una en tinc prou. Seguiré escrivint amb papers d'hotel fins al final del viatge, tot és qüestió d'agafar-ne la quantitat suficient (i, si s'acaba, demanar-ne més!). També dono un cop d'ull ràpid a la Palm Tungsten T2, una filigrana... veuré si m'acabo de decidir quan arribi a BDN. La Vx ha durat 3 anys (el que havia previst inicialment), i ara ja no s'aguanta.

Asseguts a la zona de "pre-embarcament" passa un revisor i demana els bitllets per a Ottawa. Quan els hi mostro m'indica que podem esperar-nos a la sala de primera classe i prendre alguna beguda gratuïta. Hi anem, tot i que falta poc perquè arribi el tren, la tenim realment al davant. A dins ens demanen els bitllets, hi ha força gent esperant, una zona amb nevera i begudes a l'interior, cafès i xocolata calenta, un parell de taules de treball (com cubicles) ocupades per homes amb els seus ordinadors, sofàs, un televisor engegat i criatures que ploren.

Passats 10 minuts ens criden (amb un servei de megafonia que s'entén) i anem cap a l'escala que ens indiquen.

Ja dins del comboi ens instal·lem. El tren és còmode, seients amples i reclinables. La línia no és electrificada (amb les temperatures i nevades hivernals potser és un inconvenient, però això ho dic sense coneixement de causa), i de via única. A cada pas a nivell, encara que tingui barreres, el tren xiula. Ens avisen que la sortida de l'estació es fa marxa enrere, i que després canviarem el sentit de marxa.

Ens porten diaris (m'assabento de les darreres novetats respecte al *blockout*: han hagut de deixar anar aigua de la presa de Cornwall, i hi ha més aigua als rius. Al tren ens porten una mica de sopar (cap gran requisit, el típic "beef or "chicken"?), amb gotet de vi inclòs.

El trajecte dura una hora llarga; arribem a Ottawa i prenem un taxi fins a l'hotel, que queda força lluny de l'estació, més ben dit, a l'inrevés: l'estació és a la quinta punyeta del centre de la ciutat (uns 5 quilòmetres des de l'hotel). A l'hotel no tenim sorpreses: la reserva està feta, el volant els agrada, i l'habitació està preparada. L'home que ens atén mira de fer-se entendre -a aquestes alçades, quan em pregunten si francès o anglès ja faig cara d'imbècil, tot m'està bé, em costa igual d'entendre'ls... i se'm fa més difícil triar que adaptar-me. Ens tenen preparada una habitació amb dos llits i que ens proposen de canviar-la per una amb un llit més gran. Ja ens està bé; quan hi entrem veiem dos llits immensos (1,5 metres d'ample per 2 de llarg), és fantàstic per dormir tranquil!

Un cop ens hem instal·lat fem un tomb pels voltants de l'hotel. Mengem un sandvitx a un "Tim Hortons". El meu és vegetal, i passa força bé (no localitzem un local millor per a fer-hi un mos més decent, i si triguem massa a decidir-nos potser fins i tot aquí tancaran). Mesures higièniques correctes (mans amb guants bossa plàstic en preparar-lo).

La zona on estem és essencialment d'oficines (veig rètols de EDS, PriceWaterhouseCoopers i alguna altra empresa del sector de les TIC...), molt a prop del Parlament; al vespre hi ha molt poca activitat. Després de l'entrepà ens arribem als jardins del Parlament: a l'entrada hi ha una petita foguera amb jovent a prop; primer ens pensem que és un monument a soldat desconegut o als morts per la tàpia, perdó, vull dir per la pàtria, però després (potser l'endemà) veiem que és una commemoració de la creació de la Confederació del Canadà. Hi ha representats els diferents territoris que la van crear. Hi fem un tomb i ens n'anem al llit.

Dimarts 19 d'agost: Ottawa

L'habitació té televisor connectat a Internet, servei que pots utilitzar amb cost. Ho provo, gairebé per vici i intento enviar alguns missatges a través de correu web. El navegador no funciona massa bé, o jo no sé fer anar aquesta espècie de consola que hi ha, i acabo deixant-ho córrer.

Deixem les coses a la caixa de seguretat de l'hotel i sortim.

Esmorzem a un centre comercial i d'oficines molt proper a l'hotel. Un cop tips ens dirigim al centre d'informació turística, just davant del Parlament, perquè ens expliquin com podem anar a les 1000 illes. Ens donen els horaris d'autobús, i els de tren que ja tenim (per arribar a Brockville i a Kingston). També preguntem sobre el sistema d'autobusos, i ens donen un mapa impressionant: hi ha moltes línies; pel que veiem més tard (tot i que acabarem no fent servir aquest mitjà de transport) l'autobús es paga amb una mena de "vals" o "bitllets base", i que segons el trajecte se n'han de fer servir més o menys.

Canvi de guàrdia (Ottawa)

Enfilem cap al Parlament. Són les 10, i ens sorprèn el canvi de la guàrdia (no sé per què, hauria dit sempre que aquestes coses es feien a les 12, però no, m'assabento que a London es fa a les 11.) No és un acte que ens emocioní especialment, però fem les quatre fotografies de rigor i ens dirigim cap a visitar el Parlament.

Trobem l'entrada principal tancada; observem una mica i veiem que hi ha una porta lateral que té moviment, i ens hi dirigim. Un cop dins preguntem a un vigilant si és possible visitar l'edifici, i ens diu que les visites al Parlament estan suspeses degut a l'avaria elèctrica, fins a nou avís.

Passegem una mica pels voltants, veiem les comportes de la part final del Canal Rideau (aquest canal, construït sobre el riu Rideau, uneix Ottawa amb Kingston, al Riu Sant Llorenç, i va ser construït per assegurar les comunicacions i els subministraments a la capital en cas de conflicte bèl·lic). Les comportes de la part final (el Rideau és més alt que el riu Ottawa), amb el Château Laurier (un altre monstre de Fairmont) a un costat, fan un conjunt força estètic.

En acabar ens arribem a usar els serveis del Château Laurier; com sempre, força luxe, però molta més tranquil·litat que al de Québec.

Canal Rideau (Ottawa)

Passegem fins a la National Gallery (en francès en diuen "Musée de Belles Arts") i, oh sorpresa, està tancat també per estalviar electricitat (junt amb el museu de fotografia contemporània, que és a tocar del Canal Rideau). El govern d'Ontario ha tancat els edificis públics als serveis no essencials per intentar estalviar un 50% d'electricitat, i poder així mantenir el subministrament fins que el sistema estigui totalment restablert.

Al davant de la National Gallery hi ha la Catedral de Notre-Dame. Paguem 2 CDN per barba per entrar, al voltant de les 12, i ens donen un fulletó que explica els punts d'interès de l'edifici. Veiem que al cap d'un parell de minuts tanquen la porta; no podem accedir a part de les instal·lacions, i a més el fulletó explica molt malament (bé no ho explica) on són les diferents atraccions. Al cap d'un quart d'hora comença una

missa. Ens empipa bastant que ens hagin cobrat sense indicar-nos que no podem pujar al pis superior, ni que al cap d'una estona hi hauria un acte litúrgic que ens impediria de veure el temple completament. Com que només ens queda el dret del "pataleo", escrivim una noteta i la dipositem a una de les bústies de donatius. En fi, un petit abús.

Canal Rideau (Ottawa)

Passem per davant del museu de la guerra i enfilem cap al pont d'Alexandra, cap al Hull (travessem a peu el riu Ottawa). El pont té 2 carrils en cada sentit per a cotxes, un carril de bicicleta i un altre per a peatons. A mig camí ens girem i fem algunes fotografies al turó del Parlament, i també al Canal Rideau.

Entrem al museu de les civilitzacions, i ens asseiem una mica (aprofitem per escriure quatre notes) i decidim sortir per anar a dinar, a un restaurant francès que hi ha just davant de l'hotel ("Café Henry Burger") que té bona pinta. Ens hi instal·lem a la terrassa, sota una vela, amb una mica més de calor de la que voldríem. Hi demanem una hamburguesa i una *broixeta* de salmó; per postres, un gelat (fred!) i una espècie de crema amb caramel. Hi ha un únic cambrer, no són massa ràpids, tampoc hi ha gaire taules plenes, però dinem prou bé. Tres detalls: a mig àpat veiem sortir un home del restaurant, que es posa a parlar a través d'un telèfon mòbil al carrer, en català. No hem trobat gaire catalans -diria que n'hem vist en proporció estranyament baixa. El preu porta el servei inclòs. I durant el dinar veiem algun autobús amfibi, que es fa servir per a tours de la ciutat: els vehicles poden circular tant per l'asfalt com per ficar-se al riu i travessar-lo. Em sembla que a London també hi ha vehicles d'aquests.

Després de dinar ens arribem al Museu. Hi ha diverses plantes: la inferior està dedicada als pobles primitius del Canadà, amb un gran vestíbul que té uns quants tòtems plantats. Hi ha molts pobles, i no tres o quatre com es pot pensar.

Una altra part del museu està dedicada a la història de CND, des de l'arribada de vikings fins a la colonització, el desenvolupament dels segles XIX i XX (ferrocarril, petroli). En aquesta mateixa línia als pisos superiors hi ha reproduccions de cases, establiments i

Museu de les civilitzacions (Ottawa)

equipaments històrics. La part més sorprenent del museu és la planta baixa: tot un món a mida reduït per a les criatures.

Port (Ottawa)

Sortim del museu i fem una volta ràpida pel parc Jacques Cartier, i ens estem una estona contemplant el port a l'hora baixa. Després enfilem de nou el pont per creuar el riu de retorn.

Sopem al carrer, als restaurants que hi ha als carrers peatonals prop de l'hotel. Hi prenem una hamburguesa i un refresc, i no és res de l'altre món. Els voltants del parlament estan molt tranquils i força foscos, fem un volt i anem a dormir.

Dimecres 20 d'agost: Ottawa

Ens llevem i anem cap a l'estació (a les 8) amb un taxi. Demanem bitllet per anar a Brockville, per veure les mil illes. Hi ha una hora llarga de trajecte. Ens fan els bitllets a mà, ja que el sistema informàtic no funciona. Després fem cua per a "embarcar", és a dir, per baixar a l'andana.

Esmorzem al tren, pasta i cafè, 6,5 dòlars canadencs entre tots dos. Als seients de davant tenim un nen petit (d'un any i mig més o menys) i els seus pares. El nano no s'està ni un moment quiet. Als seients del costat hi ha un nen i una nena ja més grans, molt formals, i la que seva mare, que té pinta de mestra d'escola. El nen petit acaba jugant amb totes les coses dels grans.

Baixem a Brockville (curiosament cal sortir per un vagó concret, no he esbrinat per què). En sortir de l'estació ens equivoquem de direcció i perdem una bona estona, però després enfilem cap al poble. Al port localitzem fàcilment el punt d'on surten les excursions pel riu. Avui no n'hi ha de llargues (2,5 hores), sinó només d'una hora. Agafem la de les 11. D'aquestes més de "mil illes", al riu Sant Llorenç, n'hi ha que són canadenques i d'altres pertanyen als Estats Units. Moltes tenen propietaris particulars, amb cases, i algunes estan essent condicionades com a zones públiques de lleure i d'acampada. La volta ens agrada; com a curiositat, les jaquetes salvavides del vaixell estan tancades amb cadenat.

Mil illes (riu Sant Llorenç)

Entrem a una oficina d'informació i preguntem horaris de trens per anar a Kingston. El proper surt d'aquí a 1 hora i mitja, podem anar a l'estació a poc a poc. Entrem a l'església de Sant Francesc Xavier, catòlica romana. Hi coincidim amb el final d'una missa, i ens hi estem uns 10 minuts. Al carrer fa un sol asfixiant.

Ja a l'estació -ben condicionada- ens esperem uns tres quarts d'hora. Hi ha un aparell de televisió amb les CBC News connectades, però el volum abaixat (és d'agrair). Aprofito per escriure unes quantes ratlles del que vam fer els primers dies.

Per anar de l'estació de Kingston al poble cal agafar un taxi, ja que també és molt lluny. No entenem massa el taxista, però compartim el transport amb un home de mitjana edat que sembla molt viatjat (de la manera que es mou i parla, hom diria que es passa el dia amunt i avall). Aquest s'adona que la comunicació amb el taxista no és massa fluïda i ens dóna un cop de mà. Quan ens acomiadem acaba dient "adiós". Porta una bossa amb marques de Nova Zelanda, i acabo especulant que n'és originari.

El primer que fem a Kingston és dinar. Ens asseiem a un lloc on hi ha un cambrer jove (molt jove), tacat, descamisat, amb pantalons curts però amb corbata, i una cambrera bastant més arreglada. Ens atén la noia. Mengem un tros de pollastre amb no-sé-què i bevem força, hem passat calor.

Kingston va ser capital de Canadà durant un temps, i és una ciutat important. Llegim que pot visitar-se l'ajuntament (només als matins, mala sort), la catedral (que ara és tancada). Passegem pel carrer Princess (eminentment comercial) i ens debatem entre quedar-nos fins tard i fer una volta pel port o tornar a Ottawa amb el tren de les 17:24. Al final demanem un taxi a l'oficina d'informació i anem cap a l'estació, perquè amb el següent tren arribaríem a Ottawa a les 10 del vespre. El tren surt tard (ja ens va bé, anàvem amb el temps molt just).

No ha estat una tarda massa afortunada, i tot per una lectura massa ràpida de les guies, que ens ha fet pensar que des de Kingston no hi havia vaixells per veure les mil illes. Per a una altra vegada (és a dir, per si algú hi vol anar i m'accepta el consell), és millor estalviar-se Gananoke o Brockville, i anar a Kingston directament. Tot i no ésser cap meravella, el poble és més important i agradable que els altres dos.

Arribem a les 17:36 a Ottawa, i de nou agafem un taxi fins a l'hotel (avui hem deixat una autèntica fortuna en transport). En arribar trobem una nota de l'home que ens ha de venir a buscar, que ens demana dijous estiguem preparats a les 17:25 per anar a l'aeroport.

Sopem a TML, una pizza i una cervesa. Ens atén una noia jove, rossa, amb un bon cos i una provocadora indumentària que li ressalta tot el físic. Ens porten el compte abans que puguem demanar postres, o sigui que decidim pagar i prendre un pastís de formatge a un dels bars que hi ha al voltant del mercat.

Dijous 21/divendres 22 d'agost: Ottawa-Badalona

Ens llevem tard, cap a les 8. Esmorzem al complex d'oficines que tenim prop de l'hotel (on ja havíem anat el primer dia), però en un establiment diferent: ens quedem amb una truita amb formatge, unes torrades, suc de taronja i cafè. La truita és prefabricada, però es pot menjar. Veig un cartell curiós, que a

la tarda tornaré per a fotografiar.

Acordem amb l'home que ens ha de venir a buscar que vingui mitja hora abans: preferim haver d'esperar a l'aeroport (ens recollirà a les 5, l'avió surt a les 7) que arriscar-nos a perdre l'avió.

En acabat tornem a l'hotel i preparem les coses per al viatge: maletes, bitllets, etc., i també paguem la connexió a Internet. A quarts de dotze (o sigui, no hem corregut massa!) ens dirigim cap a l'avinguda Sussex, que recorrem fins arribar a l'ajuntament. Pel camí trobem algunes vistes noves sobre el riu Ottawa, i també les cascades Rideau, a la desembocadura del riu homònim a l'Ottawa. Voldríem visitar l'ajuntament -un edifici molt modern- però la porta que tenim a prop és tancada, i les altres ens són inaccessibles per obres. Hem vist que els museus no seran oberts fins dissabte, o sigui que no en podem visitar cap.

Cascades Rideau (Ottawa)

Tornem cap al centre i badem a unes quantes botigues de la Sussex. Cap a les dues ens dirigim al Château Laurier. Es pot dinar a la terrassa amb uns preus raonables. Demanem un salmó i un bistec, amb acompanyament (patata, verdura, patates fregides i amanida). Ho rematem amb unes postres extraordinàries (pastís de xocolata), molt ben presentades i encara més bones. En total paguem 75 dòlars canadencs per omplir el païdor sota una ombra tímida (de parasol), en un dia extraordinàriament calorós.

En acabar fem una volta per l'interior del Château, com si en fóssim hostes. Al tercer pis hi ha gairebé un centenar d'habitacions, i comptem 7 pisos. Un petit monstre, com tots els hotels d'aquesta cadena. En sortir donem un tomb pels carrers prop de l'hotel, ja amb síndrome tornada (aquell malhumor de vacances acabades...) Aprofito per retratar el cartell que convida a saltar-se la tarda de feina i fer una sessió de cinema, tot i que el vigilant em diu que és un lloc privat i que no puc fer fotografies. De fet quan el sento ja he disparat, i li dic que no es preocupi, que ho entenc i deso la càmera.

Ens queden un parell d'hores que ens costen de passar: no volem allunyar-nos massa de l'hotel, i al carrer fa molta humitat i calor. Anem a l'hotel, passem pel lavabo i ens quedem al vestíbul a gaudir de l'aire condicionat. Al voltant de les 5 entra un home a l'hotel, parla amb el recepcionista i se'n va. Estic a punt d'interceptar-lo, però no goso. Al final veig que està a fora, esperant, i m'hi dirigeixo. Sí, és el que ens ha de portar a l'aeroport. Som-hi, doncs! (Ara, per què ni ell ni el recepcionista no van preguntar-nos què esperàvem -perquè era evident que estàvem esperant- no ho vaig arribar a entendre. Bé, sí, l'home es pensava que recollia 2 homes, però dimonis, quina poca iniciativa!). El cotxe és un Volkswagen Polo, amb canvi manual.

A l'aeroport hi ha una petita cua per a facturar, que avança de pressa. No ens donen les targetes d'embarcament de Madrid a Barcelona, però les maletes sí estan facturades. Anem cap a la porta d'embarcament. Aquest aeroport és molt petit. Pel camí ens registren els aparells electrònics: passen una espècie de mocador pel seu voltant, i després analitzen el contingut del mocador. Suposo que busquen rastre d'explosius. Acabem embarcant i arribem a Toronto sense contratemps.

A Toronto canviem de terminal (ja és un tràmit gairebé mecànic) i anem a parar a la zona LL, la mateixa que l'any 2002. S'hi acumulen 3 o 4 vols transoceànics, hi ha un xivarri de mil dimonis i no s'entén res de la megafonia (pràcticament ni se sent). De fet, quan ja som dins de l'avió pels altaveus ens aclareixen que aquest avió va a Madrid, sembla que algú s'havia confós de passadís.

L'avió no va ple, ja ens va bé, i hem d'esperar tres quarts d'hora abans d'enlairar-nos, perquè hi ha una tempesta a l'aeroport. El vol fins a Madrid és tranquil, amb intents de dormir una mica.

A Madrid matem el temps com podem -dinem al mateix aeroport- fins a agafar l'avió que ens porta a Barcelona.